

MAGYARORSZÁG KÖZJOGI VISZONYA AUSZTRIÁHOZ.

A magyar állam már a mohácsi vészt megelőzőleg Albert és V. László királyok alatt ideiglenes összeköttetésbe jutott Ausztriával ama történeti esemény folytán, hogy magyar királylyá ugyanazt választották, a ki egyszersmind Ausztria fejedelme is volt. Később, I. Ferdinándtól egész 1723-ig, az összeköttetés állandó lesz ugyan, de jellemére a lényegben nem változik; Magyarország Ausztriától külön áll, egyik a másikra idegen, kapcsolatot köztük az uralkodó közös személye képez.

Szorosabb viszony Magyarországot illetőleg csak az 1723: I. II. III. t.-cikkek, a magyar *pragmatica sanctio* által jött létre, a mely, midőn a Habsburgház nőági örökösödésének sorrendjét a magyar trónon, a Felség többi országaiban és tartományaiban már elfogadott és az osztrák *pragmatica sanctio*-ban foglalt trónörökléshez hasonlóan, a három nőág előnyére szabályozza, azt is megállapítja, hogy a magyar sz. korona országai és Ő felsége többi országai, a közös uralkodói személy által feloszthatlanul és elválhatlanul együtt birtoklandók. De ugyancsak az örökösödési törvények Magyarország ősi alkotmányát, függetlenségét, önállóságát ez összeköttetésben kifejezetten biztosítják, mint a hogy biztosítják későbbi törvények: különösen az 1741: VIII. XII. és az 1791: X.

t.-cikkek, mely utóbbi határozottan kimondja, hogy Magyarország csatolt részeivel független és szabad ország, semmi más országnak vagy népnek alávetve nincsen.

A *pragmatica sanctio* által Magyarország összeköttetése Ausztriával jogi alapot nyer. Ezután már belőle folyónak tekintik a kölcsönös védelmet (a *dinastia* egységes, osztatlan birtoklásának, a közös biztonságnek védelmét), a mit az említett magyar törvények érintenek is, de a nélkül, hogy részletesebben intézkednének. A védelem tényezőinek (hadsereg, külügyek) közössége jogilag világosan kijelentve nincsen, bár tényleg ennek kifejlődése, sőt megerősödése szembeötlő.

Az 1848-iki nagy alkotmányreform idevonatkozólag szintén csak általánosságban nyilatkozik. A III. t. cz. elismer olyan viszonyokat, melyek Magyarországot és Ausztriát közösen érdeklik, de se ezeket, se az eljárási módot közelebbről nem jelöli meg. Majd Ausztria, 1867-ben alkotmányt nyer és így, míg eddig a közös viszonyokra a magyar király és a magyar országgyűlés egyetértéssel intézkedhettek, miután a közös uralkodó többi országait abszolút hatalmánál fogva képviselte, ezentúl már Ausztria alkotmányos hozzájárulása nem volt mellőzhető.

Fokozott szüksége mutatkozott tehát annak, hogy a Magyarország és Ausztria közti viszony szabatosan meghatározottassék és az eljárás is szabályozást nyerjen. Ez történt az *1867-iki kiegyezésben*, a midőn a két állam idevonatkozó megállapodásait külön-külön, a lényegre hasonló tartalmu törvényekbe és pedig Magyarország az 1867: XII. t.-cikkekbe, Ausztria az 1867. december 21-ki törvényébe iktatta.

Az 1867: XII. t.-cz. értelmében, a kiegyezés alaptételét képezi a *pragmatica sanctio*n nyugvó összeköttetés további sértetlen fentartása, Magyarország függetlenségének és önállóságának megóvása mellett. Valóban tehát nem új viszony keletkezik a két állam között, csak a régi nyer megfelelő szabályozást. Jogilag továbbra is két, a *souverainitás*át teljesen megőrzött állam szövetsége marad; mindegyiknek van külön államterülete, van külön állampolgársága, külön és függetlenül érvényesülő

államhatalma. A szövetség nem emelkedik az államok fölé, mintegy magasabb államot alkotva, egyik fél sem kebelezi be a másikat. A közös uralkodói személyben két közjogi személy találkozik össze: az ausztriai császár és a magyar király. Ennek felel meg Ő felsége által 1868. novemb. 14-én, épen tekintettel a két állam közti viszonyra kiadott legmagasabb határozat, mely szerint a rendesen használt kir. czim, mint: «Ausztriai császár, Csehország királya, stb. és Magyarország apostoli királya» — a nemzetközi szerződések szövegében pedig, mint «Ausztriai császár és Magyarország apostoli királya» szóljon. — Továbbá ugyancsak e legmagasabb határozat alapján a két állam együttes jelölésére, főkép a külfölddel szemben az «Osztrák-magyar monarchia» van alkotmányos használatban, folytonos vonatkozással a monarcha közös személyére.

Az 1867: XII. t.-cz. szerint a kiegyezés alapjául elfogadott *pragmatica sanctió*ból folyik már az uralkodó személyének közössége, valamint a közös biztonság kölcsönös és együttes védelme; továbbá politikai okokból, a cél könnyebb megvalósíthatása szempontjából a kölcsönös és együttes védelem eszközei, tehát a külügyek és a hadügyek bizonyos értelemben és az ezekre vonatkozó pénzügyek a két állam *közös ügyeinek* neveztetnek, melyeket közös organumok kezelnek. Részletesebben pedig a mondott törvény még következőleg intézkedik:

A *pragmatica sanctió*ból folyó közös és együttes védelemnek egyik eszköze a külügyek czélszerű vezetése. Ez pedig közösséget igényel *azon külügyekre*, a melyek Ő felsége uralkodása alatt álló *összes* országokat *együtt* illetik. Ennélfogva a monarchia diplomatiái és kereskedelmi képviseltetése külföldön, a nemzetközi szerződések tekintetében felmerülhetők intézkedések, mind a két állam minisztériumával egyetértőleg és azok beleegyezése mellett a közös külügyminiszter teendőihez tartoznak. A nemzetközi szerződéseket mindegyik minisztérium saját törvényhozásával közli.

A közös védelemnek másik eszköze a hadsereg és az arra-

vonatkozó intézkedések, vagyis a hadügy. — A hadügy körében Ő felsége alkotmányos jogai folytán mindaz, a mi az egész hadseregnek és így a magyar hadseregnek is, mint az összes hadsereg kiegészítő részének egységes vezérletére, vezényletére, belső szervezetére vonatkozik, Ő felsége által intézendő.

De a magyar hadseregnek időnkénti kiegészítését, az ujonczok megajánlásának jogát, a szolgálati időnek tartamát, a katonaság elhelyezését, ugyszintén a honvédség (1868. XLI., 1890. V. t.-cz.), népfölkelés (1868. XLII., 1886. XX. t.-cz.) ügyét és mindezekre vonatkozó intézkedéseket úgy a törvényhozás, mint a kormányzás körében az állam magának tartja fenn. Továbbá a védelmi rendszernek megállapítása vagy átalakítása Magyarországra nézve mindenkor csak a magyar törvényhozás beleegyezésével történhetik; miután azonban az ily megállapítás vagy átalakítás Magyarország és Ausztria között egyenlő elvek szerint eszközölhető csak czélszerűen, ennél fogva minden ilyen esetben a két miniszterium előleges megállapodása után, egyenlő elvekből kiinduló javaslat terjesztetik mind a két törvényhozás elé. S a két törvényhozás, a közöttük netalán felmerülő nézeteltérések eseteiben, egymással küldöttségek által érintkezik. A magyar hadsereg egyes tagjainak minden magyar polgári jogaik és kötelességeik fölött pedig a magyar törvényhozás és kormányzás fog intézkedni.

A pénzügyek annyiban közösek, amennyiben közösek ama költségek és kiadások, a melyek a közös ügyekre fordítatnak. Ez azonban úgy értendő, hogy a közös költségek közösen megállapíttatnak, de ez összegből Magyarországot terhelő résznek kivetéséről, beszedéséről és a közös pénzügy-miniszterhez leendő áttételéről a magyar országgyűlés és a magyar felelős miniszter fog intézkedni.

A közös költségek fedezésének arányát (quota) Magyarország és Ausztria kölcsönös alku és egyezkedés útján állapítja meg. E czélból egyrészt a magyar országgyűlés, másrészt az osztrák birodalmi tanács egy-egy küldöttséget választ; ezek egymással érintkezve, az illető felelős miniszterek befolyása

mellett, a két állam adóképessegének alapján javaslatot dolgoznak ki, és ha a két küldöttség a javaslat tartalmára megegyezik, akkor ez a javaslat a két országgyűlés tárgyalása alá kerül, ha pedig a küldöttségek egymással megegyezni nem tudnak, akkor mind a kettőnek javaslata terjesztetik az országgyűlések elé. Már most, ha az országgyűlés és a birodalmi tanács az arányra nézve egyetértésre jutnak, akkor szentesítés végett Ő felségéhez terjesztik föl, és ennek megtörténte után külön-külön törvénybe iktatva, a két államra kötelezővé válik. Ha pedig a két törvényhozás sem tud egyező megállapodásra jutni, akkor az előterjesztettek alapján Ő felsége határoz. Ez ügyben a magyar országgyűlés és az osztrák birodalmi tanács megállapodásait egymással az illető miniszteriumok útján közli.

De az egyezség csak határozott időre szólhat, a melynek elteltével ugyanezen módon új egyezség kötendő, vagy a régi meghosszabbítandó. Az első egyezséget tíz évre, az 1867. XIV. t.-cz. tartalmazza, melyet azután az 1872. IV. t.-czikkből foglalt némely változtatással egyetemben az 1878. XIX., illetve az 1887. XXIII. t.-czikkek, tíz évről — tíz évre egész 1897. december végéig meghosszabbítottak. Ezeknek alapján a közös költségek fedezetlen részéből mindenekelőtt 2⁰/₀ (praecipuum) a magyar állam terhére számíttatik, és az ezután fennmaradt összegből Magyarországra 30⁰/₀, Ausztriára pedig 70⁰/₀ esik. A fedezetlen rész akként értendő, hogy a közös költségekre fordíttatik mindenekelőtt a közös vámterületnek tiszta jövedelme, valamint egyéb közös jövedelem — lőpor gyártásból és egyedáruságból, közös activákból befolyó — és csak a fennmaradt összeg kerül az említett arányban megosztás alá.

A közös ügyek tárgyalására vagyis a közös ügyeknek azon részére, mely nem tartozik tisztán a kormányzathoz, az 1867. XII. t.-cz. világos kijelentése szerint Magyarország se birodalmi tanácsot, se bármilyen néven nevezhető közös vagy központi parlamentet helyesnek nem tart, hanem ragaszkodik a kiindulási pontul elfogadott *pragmatica sanctio*hoz, melynek értelmében egyrészt a magyar korona országai együtt, más-

résről Ő felsége többi országai együtt úgy tekintessenek, mint két külön és teljesen egyenjogu fél.

Ennélfogva a magyar országgyűlés saját kebeléből választ egy 60 tagu bizottságot — 40-et a képviselőházból, 20-at a főrendek közül, ugyanilyen számban választ egy másik bizottságot az osztrák birodalmi tanács. E bizottság különben az országgyűlést megillető jogot, mint delegált jogot gyakorolja, illetve a magyar országgyűlést képviseli Ő felsége többi országaival szemben, de utasításhoz kötve nincsen.

Mindegyik bizottság (delegáció) csak egy évre, illetve egy ülésszakra választatik, azonban tagjai újra választhatók. Az esetben pedig, ha Ő felsége valamelyik országgyűlést feloszlathatná, ennek delegációja is feloszlik, az új országgyűlés újra választ. A bizottságokat mindenkor Ő felsége hívja össze bizonyos határnapra és pedig azon helyre, hol az időben tartózkodik. Óhajta azonban a magyar törvényhozás, hogy az ülések fölváltva Budapesten és Bécsben tartassanak, mint a hogy az tényleg történik is.

Mindegyik bizottság külön-külön saját kebeléből választja elnökét, jegyzőjét és egyéb hivatali személyzetét; valamint megállapítja az ügyrendet. Mindegyik külön-külön tart üléseket és azokban a bizottsági összes tagok abszolút szótöbbségével határoz. Határozataikat egymással írásban közlik, nézeteltérés esetében írott üzenetekkel törekeshetnek egyetértésre jutni. Ha pedig ez nem sikerülne, ha háromszori üzenetváltás eredménytelen marad, mindegyik bizottság jogosított a másikat együttes ülés tartására felszólítani, de kizárólag csak szavazás végett, itt már tanácskozásnak nincs helye. Az együttes ülésben a két delegáció elnökei váltakozva elnökölnek, egyszer az egyik, másszor a másik. Határozat csak abszolút szótöbbséggel hozható és csak akkor, ha mindegyik delegációnak legalább két-harmad része jelen van. Miután pedig a paritás elvének gyakorlati alkalmazása éppen a szavazásnál a legfontosabb, az esetben, ha az egyik delegáció nem teljes számmal jelenne meg, a másik delegáció tartozik tagjainak számát sorshuzás útján olykép leszállítani,

hogy a szavazásnál mind a két delegáció a tagok számára egyenlő legyen. A delegációk tagjai az országgyűlési tagokat megillető mentelmi jog oltalmában részesülnek.

A delegációk elé csak azok az ügyek tartozhatnak, melyeket a két állam törvényei világosan oda utalnak. Így különösen a közös költségvetésnek megállapítása, a közös számadások átvizsgálása, a közös ügyek kormányzatának alkotmányos ellenőrzése, esetleg a közös kormány vád alá helyezése, ilyenkor a bíróságok összeállítása ; továbbá valamely közös kölcsön feltételeinek megállapítása, miután már a két törvényhozás a fölvételt elhatározta.

A delegációk elé tartozó ügyeket a közös miniszterium mindegyik bizottságnak külön-külön adja elő ; ezek hozzá kérdéseket intézhetnek, interpellációt adhatnak be. A közös minisztereknek jogukban áll, sőt ha felszólíttatnak, kötelesek is úgy az egyik, mint a másik bizottságban megjelenni és felelni, sőt ha az kár nélkül történhetik, a szükséges iratok előterjesztése mellett is, felvilágosításokat adni. De a delegációk szintén bírják a kezdeményezés jogát.

A közös költségvetés tervezetét évenként a közös pénzügyminiszter terjeszti külön-külön a delegációk elé. A delegációk által elfogadott költségvetést a két állam törvényhozása többé tárgyalás alá nem veheti. De miután az így megállapított költségeknél a kivetés, beszedés és átszolgáltatás Magyarországot illetőleg a magyar országgyűlés és miniszterium hatáskörébe tartozik : a magyar miniszterium az országgyűlés elé terjesztendő évi költségvetésbe azon összegeket is fölveszi, a melyek a közös költségekből Magyarországra háramlanak, csak hogy e tételek itt vita tárgyát nem képezhetik. A m. kir. pénzügyminiszter ez összeget havi részletekben teszi át a közös pénzügyminiszterhez.

Általában áll az, hogy a delegáció határozatai, a mennyiben ezek fejedelmi jóváhagyás alá tartoznak, ennek megtörténtével kötelező erővel bírnak. De e határozatokat Ő felsége mindegyik országgyűlésnek külön, az illető felelős miniszter által adja tudtára és Magyarországon, miután az országgyűlés

tudomásul vette, csak a magyar miniszterium által hajthatatja végre.

A közös ügyek kormányzatának élén a magyar király és az ausztriai császár áll, mint a két államban közös uralkodói személy és kormányoz a két állam egyező akaratából (a melyben az ő legmagasabb akarata is benfoglaltatik) a közös miniszterium által. A közös miniszteriumot, megfelelően a közös ügyek három főágának, a közös külügyi, hadügyi, pénzügyi miniszteriumok alkotják. Hatáskörükbe azok az ügyek tartoznak, melyek mint valósággal közösek se a magyar sz. korona országainak, se Ő felsége többi országainak kormányzata alatt nem állanak. De e mellett a közös miniszteriumok se az egyik, se a másik állam külön kormányzati ügyeit nem vihetik, arra befolyást nem gyakorolhatnak; míg ellenben a magyar és az osztrák miniszteriumok alkotmányos befolyással bírnak a közös ügyek vezetésére és e befolyást magyar részről a magyar miniszterelnöknek, mint a kabinet fejének feladata érvényesíteni.

A közös miniszterium tagjait Ő felsége nevezi ki. Elnöke rendszerint a külügyminiszter, ki a közös miniszterek kinevezésénél az ellenjegyzést is gyakorolja. A közös külügyminiszter és elnök kinevezését a lelépő külügyminiszter ellenjegyzzi, de a kinevezésekről a két állam miniszterelnökei külön-külön értesíttetnek és ez értesítés az illető miniszterelnök ellenjegyzésével tétetik közzé. — A közös hivatalokra, tisztségekre mind a két állam polgárai egyaránt alkalmazandók és e hivatalok a császári és királyi czimet viselik.

A közös külügyminiszter vezeti az Osztrák-magyar monarchia külügyeit. A külállamokkal rendszeres összeköttetést tart fenn; eljár a két államnak és ezek alattvalóinak érdekeit illetőleg a külfölddel szemben; hozzá tartoznak a nemzetközi szerződések, külkereskedelem, a nemzetközi forgalom (hajózás) ügyei. Továbbá a külügyminiszter egyszersmind a «császári és királyi ház minisztere» is, ebből folyólag az uralkodó dinas-

tia bizonyos magán és magánjogi természetű ügyeinek intézésében (melyeknek néha azonban közjogi vonatkozásai is vannak: házasságkötések, renuntiációk) részt vesz.

A közös hadügyminiszterhez tartoznak a közös hadseregnek, a szárazföldinek úgy, mint a tengerészetnek ügyei. Alatta állanak a közös katonai hatóságok, közös katonai tanintézetek, egészségügyi intézetek, a közös katonai igazgatszolgáltatás ügye. A magyar honvédség azonban a magyar honvédelmi miniszternek van alá rendelve, kivéve háború okából történt mozgósítás esetét, a midőn a Felsőség által kinevezett fővezérnek ez is alá rendeltetik és költségei ilyenkor a közös hadügyi budget terhére esnek.

A közös pénzügyminiszter feladata évenként a közös költségvetés tervezetét elkészíteni és a delegációk elé terjeszteni; a megszavazott közös költségvetés összegét a törvényes arányban a két államra kivetni, a megfelelő részletet átvenni és rendeltetése helyére szolgáltatni; továbbá a közös jóállás alatt levő függő államadóságok ügyeit kezelni, és ha a két állam törvényhozása már elhatározta, valamely közös kölcsön felvételénél eljárni. Végre, jelenleg a közös pénzügyminiszter áll Bosznia és Herzegovina igazgatásának élén.

A közös miniszterek mindegyike felelős a hatáskörébe tartozó ügyekért; az egész miniszterium pedig felelős mindazon hivatalos intézkedésekért, a melyeket együtt állapított meg. Mindegyik delegációnak joga van olyan esetben, midőn az alkotmányos törvények megsértése miatt ez szükségesnek látszik, a közös miniszteriumnak, vagy a miniszterium egyik tagjának perbefogását indítványozni és ezt a másik delegációval írásban közölni. Ha a vád alá helyezést a másik bizottság is elhatározta, vagy együttes ülésben szótöbbséggel elhatározták, akkor ez jogérvényesnek tekintetik és a delegációk a bíróságok alakításához fognak. E célból mindegyik bizottság azon államnak, melyet képvisel, független állású, törvénytudó polgárai közül 24—24 tagot hoz javaslatba. Mindegyik bizottság a másik által javaslatba hozottak közül 12—12 tagot indoklás nélkül törölhet, valamint a vádlott, vagy a vádlottak

együtt ugyancsak 12 tagot törölhetnek, úgy azonban, hogy a megmaradt tagok számában, mindegyik bizottság választott biráinak száma egyenlő legyen és ezek képezik a bíróságot. Ha pedig a függő államadóságot ellenőrző bizottság emel vádat a közös pénzügyminiszter ellen és ennek alapján a két országgyűlés a vád alá helyezést kimondaná, erről a delegációk értesíttetnek, és ilyenkor minden tárgyalás mellőzésével a bíróság alakításához fognak. — A közös pénzügyi igazgatás ellenőrzésére szolgál még a közös számszék.

A fentebb előadott közös ügyeken kívül vannak még más nagy fontosságú ügyek, a melyeknek közössége nem következik a *pragmatica sanctió*ból és azért a szorosán vett közös ügyekhez nem is tartoznak; de a melyek politikai tekintetéből, a két állam érdekeinek összetalálkozása folytán célszerűbben intéztetnek el közös egyetértéssel, mint külön-külön. Ilyen *közös egyetértéssel elintézendő ügyek* az 1867 XII t.-cz. szerint:

1. a vám- és kereskedelmi szövetség ügye; 2. a közös államadósság ügye; 3. az 1878: XXV. t.-cz. szerint a jegybank ügye; végre a 4. ide sorolható jelenleg Bosznia és Hercegovina igazgatása.

A kereskedelmi és vámügyekre az 1867: XII. t.-cz. kijelenti, hogy ez ügyekben Magyarország, mint Ausztriától különálló ország, saját törvényhozása és felelős kormánya által intézkedhetnék, de mégis a fennebbi okokból késznek nyilatkozik arra, hogy Ő felsége többi országaival időnként vám- és kereskedelmi szerződést kössön. E szerződés megkötése pedig oly módon történjék, mint két jogilag független állam hasonló egyezkedései történni szoktak. Így jött létre az 1867: XVI., 1878: XX., 1887: XXXIV. t.-czikkben foglalt és tíz-tíz évre szóló vám és kereskedelmi szövetség, mely jelenleg 1897 december végéig érvényes.

Megjegyzendő azonban, hogy a külfölddel kötött gazdasági szerződések, tehát a vám, hajózási, posta, távirda szerződések érvényéhez a két állam törvényhozásának külön-külön alkotmányos hozzájárulása szükséges.

A régi osztrák államadósságra vonatkozólag, ugyancsak az 1867. XII. t.-czikkben a magyar állam kijelenti, hogy független és alkotmányos állásánál fogva oly adósságok, melyek beleegyezése nélkül keletkeztek, jogilag nem terhelhetik; de ha a valóságos alkotmányos élet úgy hazánkban, mint Ő felsége többi országaiban életbe lép, kész azt, a mit az ország önállásának és függetlenségének csorbitása nélkül tehet, törvényszabta kötelességén túl is, a méltányosság alapján és politikai tekintetekből megtenni, hogy azon súlyos terhek alatt, melyeket az absolutismus összehalmozott, Ő felsége többi országainak jóléte és ezzel együtt Magyarországé is össze ne roskadjon. E tekinteteknél fogva és egyedül csak ez alapon kész az ország az államadósságok terhének egy részét elvállalni és erre nézve Ő felsége többi országaival, mint szabad nemzet szabad nemzettel egyezkedni.

Az osztrák államadósság terhének aránylagos megosztása céljából a magyar országgyűlés és az osztrák birodalmi tanács egy-egy bizottságot választott és ezeknek a két állam miniszteriumaival egyetértőleg készített javaslatát a törvényhozás elfogadta és az 1867. XV. t.-czikkbe iktatta. Ennek értelmében a magyar állam 1868. január 1-től az államadósság kamatainak törlesztéséhez többé változtatás alá nem eső évi 29,188.000 forinttal járul és pedig 11,776.000 forinttal ércpénzben.

De ugyancsak az 1867. XII. t.-cz. kijelenti, hogy jövőre az országot oly adósság nem terhelheti és azért illet magára kötelezőnek elismerni nem is fog, a melynek fölvételéhez törvényes beleegyezésével nem járult. Ha pedig annak esete fordulna elő, hogy a magyar állam kiadásait rendes jövedelmi forrásaiból fedezni nem tudná, akkor rendkívüli forrásokról saját hitelére fog gondoskodni. Midőn pedig mind a két állam érdekében levőnek mutatkoznék, különösen oly szükségletek fedezésére, melyek a közös ügyekhez tartoznak, hogy valamely kölcsönt közösen vegyen fel, ez Magyarországra érvényesen csak a magyar törvényhozás beleegyezésével történhetik.

Az államjegyekből és a váltópénz-jegyekből álló függő

adósság mind a két állam közös jótállása alá helyeztetik és ez adósság netaláni szaporítása csak a két törvényhozás kölcsönös beleegyezésével történhetik. — A függő államadósságnak kezelése a közös pénzügyminiszterhez tartozik és e kezelés ellenőrzésére úgy a magyar országgyűlés, mint az osztrák birodalmi tanács saját kebeléből külön-külön hat rendes tagból és három póttagból álló bizottságot küld ki, a mely bizottság az országgyűlésnek, illetve a birodalmi tanácsnak évenként jelentést tesz.

Az 1878. XXVI. t.-cz. által a magyar állam még a régi szabadalmazott osztrák nemzeti bankot cselekvőleg illető 80 millió forintnyi adósság terhéből vállal el egy részt. E törvény is hangsúlyozza, hogy ez adósság az államot az 1867. XII. t.-cz. világos kijelentése szerint jogilag nem terhelné, mégis a célból, hogy Magyarország és Ausztria között a függőben lévő pénzügyi és gazdasági kérdések rendezése késedelmet ne szenvedjen, fölhatalmaztatott a magyar kormány Ausztria kormányával egyezményt kötni, mely az 1878. XXVI. és az 1887. XXVII. t.-czikkbe iktattatott. Az Osztr. magy. bank tiszta jövedelméből a két államra eső összeg mindenekelőtt e kölcsön törlesztésére szolgál. Az 1897. végén törlesztetlenül fenmaradt összegből pedig a magyar állam 30 százalékot elvállal olyképen, hogy ezt ötven egyenlő évi részletben kamat nélkül fogja Ausztriának lefizetni.

Az 1878. XXVIII. t.-cz. a közös jegybankról intézkedik, miután Magyarország és Ausztria az őket kétségkívül megillető jogokat, a külön, önálló jegybankok felállítása tekintetében, egyelőre igénybe venni nem óhajtották. A szerződés tíz évre szól és az 1887. XXVI. t.-cz. ismét tíz évre, 1897. végéig meghosszabbította.

Az 1878. évi berlini szerződés (beczikkelyezve az 1879. VIII. t.-cz. által) két török tartomány, Bosznia és Hercegovina megszállását és igazgatását az Osztrák-magyar monarchiára bízta. Idevonatkozólag a két állam között létre jött megállapodást Magyarországra nézve az 1880. VI. t.-cz. tartalmazza. E szerint a magyar miniszterium a közösügyekre fennálló

törvények szellemében utasittatik, hogy Bosznia és Hercegovinának a közös miniszterium által vezetendő közigazgatásába alkotmányos felelősség mellett befolyjon. Ennélfogva a miniszterium részt vesz mindazon tanácskozásokban, melyek az igazgatás irányának és elveinek megállapítása végett a közös miniszteriumban tartatnak. A tartományok közigazgatási kiadásai lehetőleg saját jövedelmükből fedezendők. Ha ez teljesen elérhető nem lenne, a rendes közigazgatásnál fedezendő összegre az előterjesztések a két állam kormányával egyetértőleg állapítandók meg. Amennyiben pedig Bosznia és Hercegovina igazgatása olyan állandó beruházásokra venné igénybe a monarchia pénzügyi hozzájárulását, melyek nem a rendes közigazgatás keretébe tartoznak (vasutakra, középületekre), ez csak a két államban összhangzóan hozott törvények alapján engedélyezhető. Ugyanigy állapítandók meg azon irányelvek, a melyek 1. a vámintézményeknél, 2. a közvetett adókra, 3. a pénzrendszerrel alkalmazandók. Minden változtatásához a viszonyoknak, melyben e tartományok a monarchiához állanak, a két állam törvényhozásainak jóváhagyása szükséges.

